

R Routekaart methodisch handelen voor het Doorstroompunt

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Aanleiding	4
Aanpak Voortijdig Schooluitval en Verzuim 18+	4
Methodische routekaart voor het Doorstroompunt	6
Gezamenlijke uitgangspunten van ketenpartners	6
Doelgroepen	7
1. Waarnemen	8
1.1 Signalering	8
1.2 Oordeel signalering	8
1.3 Aandachtspunten doelgroepen	9
2. Analyseren	10
2.1 Intakegesprek	10
2.2 Systeem rondom jongeren in kaart brengen	10
2.3 Specifieke vragen	12
2.4 Aandachtspunten doelgroepen	12
3. Plannen	14
3.1 Plan van aanpak	14
3.2 Aandachtspunten doelgroepen	16
4. Handelen	17
4.1 Monitoren	17
4.2 Nazorg	17
5. Evalueren	19
5.1 Terugkoppeling resultaten naar ketenpartners	19
5.2 Evalueer samen met de ketenpartners de gemaakte keuzen	19

Inleiding

Aanleiding

Het voorkomen van voortijdig schoolverlaten (vsv)¹ is een belangrijke beleidsprioriteit. Het beleidsveld, onderwijs, sociaal domein en alle andere partners in de vsv-keten spannen zich in om het recht op onderwijs voor alle jongeren te waarborgen. Daarmee wordt geprobeerd jongeren zo veel mogelijk kansen te bieden om de voor hen hoogst haalbare en meest passende onderwijs- en/of arbeidsmarktpositie te bereiken. Dit is niet zonder reden: de negatieve (maatschappelijke) gevolgen van schooluitval zijn veelvoudig en hebben daarnaast een langdurige impact op de loopbaanontwikkeling van jongeren. Zo hebben vsv'ers gemiddeld genomen een lager welzijn, kleinere arbeidsmarktkansen en een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag (Cedefop, 2016; De Witte en Mazrekaj, 2017) dan jongeren mét een startkwalificatie.

Om het leerrecht te waarborgen geldt in Nederland de leerplicht en kwalificatieplicht. Gemeenten zien toe op de naleving van de leerplicht en kwalificatieplicht voor jeugdigen van 5 tot 18 jaar. Jongeren tussen de 18 en 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten worden door het Doorstroompunt in beeld gehouden en gestimuleerd terug te gaan naar school, werk of een vorm van dagbesteding dan wel zorg.

Ingrado heeft in een werkbijeenkomst met doorstroomcoaches en middels een enquête ingevuld door doorstroomcoördinatoren verkend of er behoefte is aan een methodische aanpak voor Doorstroompunt. Uit de sessie kwam naar voren dat er behoefte is aan een meer methodische werkwijze die stimuleert te werken vanuit een gezamenlijke visie en handvatten geeft om in gesprek te gaan met alle betrokken partners in de vsv-aanpak (wie, op welk moment en welke taak). Op basis van deze verkenning is besloten vervolgstappen te zetten in het ontwikkelen van een routekaart voor doorstroomcoaches. Regioplan heeft de opdracht gekregen om dit middels ontwikkelingsessies met betrokken partners uit de uitvoering van de Doorstroompunt-functie te bewerkstelligen.

Landelijke ontwikkelingen

Het Nederlandse vsv-beleid wordt sterk gekenmerkt door een regionale aanpak die dicht bij de jongeren opereert. In 2016 heeft de Rijksoverheid besloten de taak van het Doorstroompunt te verbreden en meer aandacht te geven aan jongeren in een kwetsbare positie (JIKP)². Het ministerie van OCW spreekt van een vervolgaanpak voortijdig schoolverlaten (vsv-aanpak 2.0). In de nieuwe aanpak wordt een scherper doel gesteld voor het maximaal aantal nieuwe vsv'ers per jaar (maximaal 20.000 in 2024) ten opzichte van de voorgaande beleidsperiode (maximaal 25.000 in 2016-2020). Daarnaast is er meer aandacht voor het beperken van de risico's op uitval en het versterken

van de begeleiding van jongeren voor wie het behalen van een startkwalificatie niet vanzelfsprekend is. Sinds 1 januari 2017 heeft de gemeente de taak om de doelgroep jongeren in een kwetsbare positie te volgen. Deze taak is bij het Doorstroompunt belegd. Hiermee wordt de doelgroep verbreed van jongeren in (of al uit) het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs naar jongeren die zich op een algemener niveau in een kwetsbare positie bevinden (op het snijvlak van onderwijs, arbeidsmarkt en zorg). De doelstellingen voor deze groep jongeren richten zich op drie thema's: (1) verbeteren van de overgang van v(s)o naar mbo; (2) meer ruimte voor maatwerk in de entreeopleiding en mbo-niveau 2; en (3) het vormen van een sluitend regionaal vangnet. Het ministerie gaat uit van vijf speerpunten in de vsv-aanpak 2.0, die de kern van de vervolgaanpak vormen:

1. gezamenlijk regionaal programma is leidraad;
2. resultaten waarderen en stimuleren;
3. aanvullende ondersteuning gemeenten en scholen;
4. regionaal vangnet voor jongeren in een kwetsbare positie;
5. samenwerking verankerd met centrale rol voor Doorstroompunt.

In april 2020 is de nieuwe wetsregeling inzake het terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters voor de beleidsperiode 2020 tot en met 2024 gepubliceerd. Het landelijk streefcijfer blijft ongewijzigd ten opzichte van de voorgaande periode: de regionale aanpak moet leiden tot een landelijke vermindering van het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters tot maximaal 20.000 nieuwe voortijdig schoolverlaters in het kalenderjaar 2024, gemeten over het studiejaar 2023/2024.

Aanpak Voortijdig Schooluitval en Verzuim 18+

Het doel van de Doorstroompunt-functie is het scheppen van voorwaarden voor jongeren om de voor hen best haalbare en meest passende onderwijspositie of arbeidsmarktpositie te bereiken en een plaats in de maatschappij. Het Doorstroompunt wil voortijdig schoolverlaten verminderen door een sluitende aanpak te bieden aan alle jongeren tot 23 jaar. Daarbij gaat het om vier taken:

- een sluitende melding en registratie van alle jongeren tussen 18 en 23 jaar die niet op school zitten en nog geen startkwalificatie behaald hebben;
- benaderen en zorgdragen voor begeleiding van jongeren die zijn uitgevallen, gericht op terugleiden naar school, naar werk of een combinatie daarvan;
- coördineren en initiëren van samenwerking tussen alle belangrijke partijen die te maken hebben met deze jongeren en het onderhouden van dit netwerk;
- monitoren van de jongeren tot 23/27 jaar die zijn geholpen en het verzorgen van nazorg.

¹ vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo- of vwo-diploma of minimaal een mbo-2 diploma (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap & Centraal Bureau voor de statistiek; 2018). Vsv'ers vanaf 18 jaar vallen onder de verantwoordelijkheid van de Doorstroompunt-functie. De routekaart die is ontwikkeld ten behoeve van de Doorstroompunt-functie richt zich dan ook op jongeren vanaf 18 jaar.

² Jongeren afkomstig van het praktijkonderwijs (pro), voortgezet speciaal onderwijs (vso) of entreeopleidingen.

Regionaal programma

Elke Doorstroompunt-regio is verplicht een regionaal programma uit te voeren dat aansluit op de doelstellingen die zijn beschreven in de vsv-aanpak. Het regionaal programma wordt opgesteld door een contactschool samen met de Doorstroompunt-contactgemeente. Zij zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de uitvoering van de maatregelen uit het regionaal programma. De Doorstroompunt-contactgemeente en de contactschool in een Doorstroompunt-regio stellen ten behoeve van hun regionaal programma (vsv-)streefcijfers op. Voor de uitvoering van de maatregelen in hun regionaal programma ontvangen contactscholen en het Doorstroompunt bekostiging (subsidie). Het ministerie stelt middelen beschikbaar voor maatregelen die leiden tot:

- a. het behalen van het voor de Doorstroompunt-regio opgestelde streefcijfer ter realisatie van een landelijke vermindering van het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters tot maximaal 20.000 nieuwe voortijdig schoolverlaters in het kalenderjaar 2024, gemeten over

het studiejaar 2023/2024;

- b. het behalen van het voor de Doorstroompunt-regio opgestelde streefcijfer om het percentage uitgevallen jongeren dat een jaar later terugkeert naar het onderwijs, te verhogen;
- c. het behalen van het voor de Doorstroompunt-regio opgestelde streefcijfer om het percentage uitgevallen jongeren dat één jaar later voor minimaal 12 uur per week werkzaam is te verhogen; en
- d. het in de Doorstroompunt-regio waar nodig ondersteunen van jongeren in een kwetsbare positie ten aanzien van de aansluiting op het vervolgonderwijs en de arbeidsmarkt.

Bron: Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020–2024, Artikel: 2.1)

Doelgroep jongeren 23 tot 27 jaar

De afgelopen jaren is er discussie over uitbreiding van de Doorstroompunt-functie naar jongeren tot 27 jaar. Sommige gemeenten hebben hun Doorstroompunt-doelgroep al uitgebreid naar deze leeftijdsgrens. De verbreding van de doelgroep is tijdens de ontwikkelsessies uitvoerig met doorstroomcoaches, coördinatoren en ketenpartners behandeld. Anticiperend op toekomstige wetgeving stellen de betrokkenen voor de verbreding van de leeftijdsgrens (tot 27 jaar) op te nemen in de routekaart. Door de verbreding op te nemen in de routekaart wordt onder meer het streven en ambitie onderschreven, om jongeren tot 27 jaar te ondersteunen. Dit wil niet zeggen dat elke Doorstroompunt-regio of gemeente in staat is deze (vooral nog bovenwettelijke) doelgroep te bedienen. Door het ontbreken van een wettelijke grondslag is er geen specifieke bekostiging (vanuit de vsv-regeling) beschikbaar gesteld voor jongeren van 23 tot 27 jaar. Het opnemen van deze doelgroep stelt daarmee geen verplichting aan de gemeenten om jongeren tot 27 jaar te ondersteunen binnen hun Doorstroompunt-functie. Wel wordt opgeroepen deze jongeren te bedienen als daarvoor voldoende (financiële) ruimte beschikbaar is.

Manifest

In 2019 hebben Doorstroompunt-professionals (toen nog RMC) een gezamenlijk manifest opgesteld waarin zij hun droom (om jongeren nog slagvaardiger een passende plek te laten vinden) hebben vertaald in vijf centrale ambities. Deze punten zijn breed geformuleerd en gelden ook voor jongeren die niet schoolgaand zijn:

- Wij nemen de vrijheid om breed te kijken wat nodig is voor jongeren.
- Het is vanzelfsprekend dat wij samenwerken om jongeren verder te helpen.
- Iedere jongere heeft recht op een regievoerder.
- Betere afstemming tussen wet- en regelgeving is een voorwaarde.
- Wij nemen tijd en ruimte om ons te ontwikkelen, onze kennis te delen en uit te breiden.

De ambities die in het manifest zijn geformuleerd raken aan de uitgangspunten die voor de routekaart Doorstroompunt met de betrokkenen in het ontwikkeltraject zijn vastgesteld (zie ook pagina 4).

Methodische routekaart voor het Doorstroompunt

De voorliggende methodische routekaart voor het Doorstroompunt is conform de aanpak die wordt beschreven in de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS). De aanpak is methodisch van aard, wat betekent dat iedere doorstroomcoach op eenzelfde wijze werkt en de uitvoering evalueert. De aanpak is daarom ingericht langs vijf fasen:

1. **Waarnemen:** het probleem signaleren.
2. **Analyseren:** het probleem in beeld brengen en begrijpen.
3. **Plannen:** opstellen van een plan om het probleem aan te pakken.
4. **Handelen:** uitvoeren van het plan.
5. **Evaluëren:** effecten vergelijken met beoogde resultaten en daaraan conclusies verbinden.

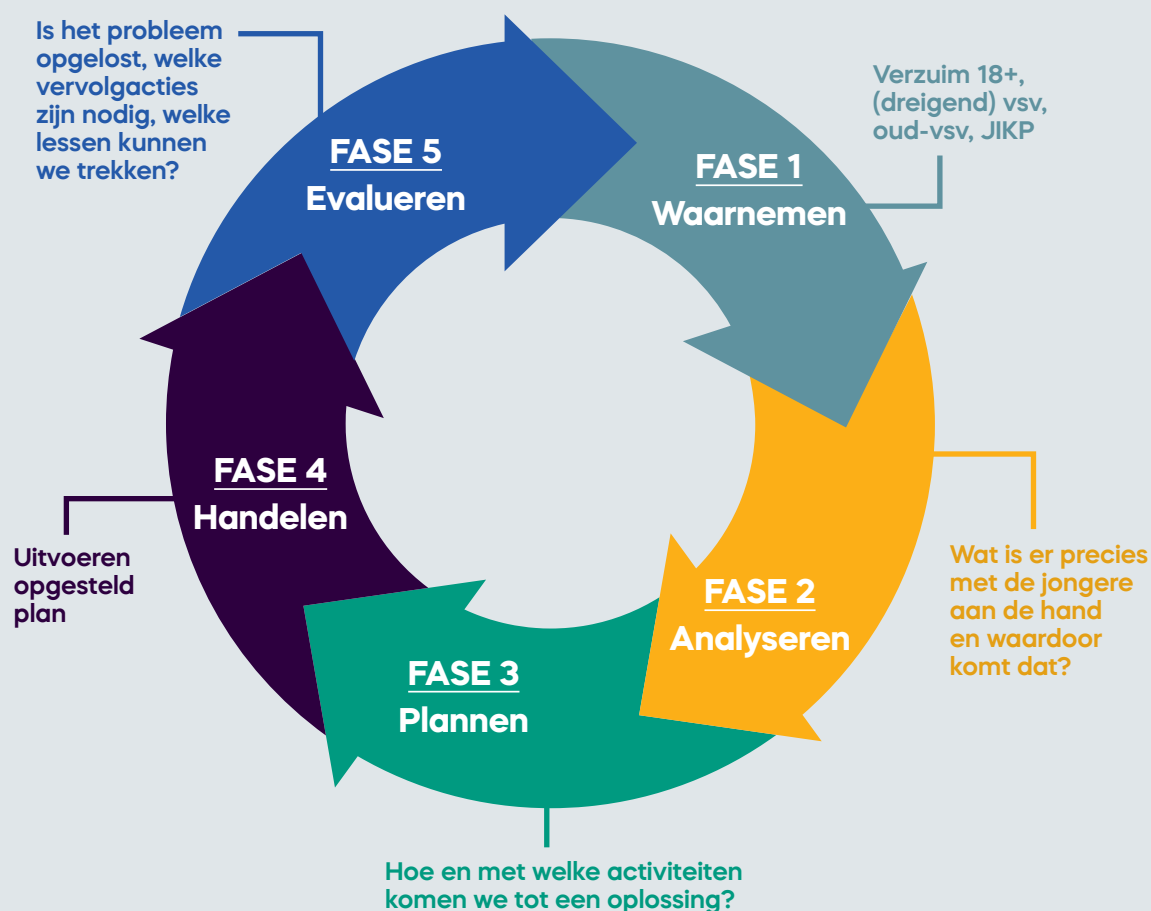
In de onderstaande figuur zijn de fasen van methodische handelen schematisch weergegeven.

Gezamenlijke uitgangspunten van ketenpartners

Deze routekaart is bedoeld om doorstroomcoaches handvatten te geven waarmee zij hun taken gestructureerd kunnen uitvoeren. Het biedt zogezegd handvatten om meer methodisch te werken. Ingrado en vertegenwoordigers van de Doorstroompunt-functie stellen voor een routekaart te ontwikkelen voor de werkwijze van de doorstroomcoach. De werkwijze is gestoeld op een aantal gedeelde uitgangspunten:

1. Het doel van de aanpak is terug-/toeleiding naar een passend onderwijsprogramma, werk en/of maatschappelijke participatie die het best past bij de kwaliteiten van de jongere. Maatschappelijke participatie kan (o.a.) een vorm van zinvolle dagbesteding, vrijwilligerswerk en/of een werkervaringsplek zijn.

Figuur 1 - Methodisch handelen in vijf fasen

2. De Doorstroompunt-taken worden vanuit een preventief, curatief en outreachend kader uitgevoerd.
3. Er wordt zoveel mogelijk gestreefd naar een sluitende ketensamenwerking (de doorstroomcoach, leerplichtambtenaar en ketenpartners vullen elkaar aan). De sluitende ketensamenwerking moet onder meer zorgen voor een warme overdracht tussen partners.
4. In de gekozen aanpak/route staat de jongere centraal. Het vertrekpunt begint bij (het vaststellen van) de ondersteuningsvraag. De doorstroomcoach investeert voldoende tijd in het helder krijgen van de ondersteuningsvraag (vraagverheldering) en is alert op vragen die onderliggend zijn aan de aanvankelijke ondersteuningsvraag. Vraagverheldering is met name van belang bij jongeren die minder goed in staat zijn hun ondersteuningsbehoefte te concretiseren.
5. De doorstroomcoach werkt methodisch (volgens de routekaart), maar wijkt gemotiveerd af als maatwerk nodig is.
6. De mogelijkheden voor ondersteuning zijn afhankelijk van de regionale afspraken voor Doorstroompunt. De doorstroomcoach sluit de werkwijze (routekaart) hierop aan.
7. De doorstroomcoach en ketenpartners besteden extra aandacht aan het onderhouden van (warm) contact en korte lijnen met belangrijke ketenpartners (t.b.v. preventief samenwerken).
8. De doorstroomcoach voert procesregie. Dit houdt in dat de doorstroomcoach een op het procesgerichte sturende en bewakende rol heeft bij een specifieke casus en zodoende een actieve bijdrage levert aan de samenhang en voortgang van het totale zorg- en hulpverleningsproces. De casusregie wordt in overleg met de betrokken ketenpartners belegd bij een specifieke partner. De casusregie kan ook gevoerd worden door de doorstroomcoach. Het beleggen en oppakken van de regierol is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De taak van de doorstroomcoach is primair het bewaken van de procesregie (zorgen dat er regie wordt gevoerd) en, voor zover dat is belegd bij de doorstroomcoach, het voeren van casusregie.

Doelgroepen

De mogelijke begeleiding (aanpak) die de doorstroomcoach inzet is sterk afhankelijk van de specifieke doelgroep waartoe de jongere behoort. De beschikbare middelen en ondersteuningsmogelijkheden zijn in de vsv-aanpak toegespitst op de doelgroepen van het Doorstroompunt. In de routekaart zijn aandachtspunten ten aanzien van de verschillende doelgroepen opgenomen.

De volgende vier Doorstroompunt-doelgroepen worden onderscheiden:

1. **Verzuim 18+:** jongeren ouder dan 18 jaar zonder startkwalificatie die staan ingeschreven op een onderwijsinstelling (mbo).
2. **Vsv'er:** jongeren van 18 tot 23 jaar of (mits daarvoor de financiële ruimte beschikbaar is gesteld in de regio) tot 27 jaar die zijn uitgestroomd zonder startkwalificatie of die dreigen uit te stromen.

De groep vsv'ers bestaat daarbij uit drie 'typen':

- uitvallers in het lopende (school)jaar, c.q. de 'dreigend vsv'er';
 - nieuwe vsv'ers, c.q. jongeren zonder schoolinschrijving en baan op 1 oktober;
 - oud-vsv'ers, c.q. jongeren die langer dan een (school)jaar zijn uitgevallen zonder werk of opleiding.
3. **Jongeren in een kwetsbare positie (JKP):** Het gaat om jongeren die vanwege een bijzondere thuissituatie, gedragsproblemen of specifieke leerbehoeften kwetsbaar zijn en daarmee een verhoogde kans hebben op maatschappelijke uitval zonder afgeronde opleiding of goed arbeidsperspectief. Zij bevinden zich op het snijvlak van onderwijs, arbeidsmarkt en (jeugd)zorg en hebben extra aandacht nodig om goed te worden voorbereid op de toenemende eisen die de samenleving, het onderwijs en de arbeidsmarkt aan hen stelt. De volgende jongeren bevinden zich in een kwetsbare positie en behoren tot de doelgroep JKJ:

Een jongere die al dan niet met getuigschrift of een diploma doorstroomt naar de entreeopleiding, basisberoepsopleiding (MBO 2) of uitstroomt uit het onderwijs, en afkomstig is uit:

1. het voorgezet speciaal onderwijs, bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de Wet op de expertisecentra;
2. het praktijkonderwijs als bedoeld in artikel 5, onder d, van de Wet op het voorgezet onderwijs;
3. de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo, bedoeld in artikel 10b, eerste lid, van de Wet op het voorgezet onderwijs;
4. het leerwerktraject van het vmbo, bedoeld in artikel 10b1 van de Wet op het voorgezet onderwijs;
5. de entreeopleiding;
6. jongeren die niet vanuit een van de onderwijssoorten, genoemd onder 1 tot en met 5 instroomt in een entreeopleiding.

Verschillen in aanpak

In de vsv-aanpak houdt men rekening met verschillen tussen doelgroepen. In de ontwikkelsessies met doorstroomcoaches en ketenpartners zijn enkele aandachtspunten voor de verschillende doelgroepen genoemd en verwerkt in de beschrijving. De punten zijn niet uitputtend. In de doorontwikkeling van de dynamische routekaart zijn de betrokkenen van Doorstroompunt aanzet om deze punten verder aan te vullen.

1 Waarnemen

Het vsv-traject begint met het waarnemen van (dreigend of voortdurend) voortijdige schooluitval. De doorstroomcoach beschikt over verschillende kanalen om de (dreigend of voortdurend) voortijdige schooluitval te signaleren.

1.1 Signalering

De signalen van voortijdige schooluitval worden verzameld op drie verschillende niveaus. Door middel van:

a. Een directe melding:

- I. via het DUO-verzuimloket (DUO-melding);
- II. door netwerkpartners (zoals de onderwijsinstelling van de jongere, melding vanuit leerplicht of vanuit Participatiewetmeldingen);
- III. door de jongere (vsv'er) via een aanmelding op het (jongeren)loket of ander gemeentelijk loket (bv. Werk en Inkomen).

b. Samenwerking en werkafspraken met ketenpartners:

- I. exit-commissies, mbo/exitgesprekken (afspraken over warme overdracht);
- II. casusoverleggen met ketenpartners (multidisciplinair overleg (MDO), Zorg- en Adviesteam overleg (ZAT-overleg), multicasusoverleg e.d.);
- III. afspraken met gemeentelijke afdelingen (over het doorverwijzen van jongeren).

c. Eigen onderzoek:

- I. periodieke controle/analyse van DUO-meldingen en DUO-lijsten (o.a. vsv-lijsten, rapportages jongeren in kwetsbare positie);
- II. controle/analyse van uitstroomlijsten van pro- en vso-scholen;
- III. analyse van rapportages die beschikbaar worden gesteld door het Inlichtingenbureau;
- IV. huisbezoeken of aanschrijvingen van jongeren die al in beeld zijn ofwel in het systeem zijn geregistreerd als vsv'er. In dit kader kan de doorstroomcoach ook kiezen om outreachend te signaleren (zie kader hieronder).

1.2 Oordeel signalering

De doorstroomcoach bepaalt naar aanleiding van zijn waarneming of er directe actie vereist is. Dit oordeel wordt idealiter gebaseerd op basis van een **gesprek** met de melder en/of betrokken jongere en/of aanvullend **dossieronderzoek**. Het doel van een dergelijk gesprek en aanvullend dossieronderzoek is om in beeld te krijgen wat de (vermoedelijke) reden van (dreigend of voortdurend) schooluitval is, welke stappen er zijn gezet om schooluitval te voorkomen en welke acties al zijn ondernomen om de jongere te leiden naar school, arbeid of een combinatie van beide, dan wel zorg.

De doorstroomcoach beschikt minimaal over de volgende informatie om te beoordelen of de melding of constatering van (dreigende of voortdurende) schooluitval verdere actie vereist:

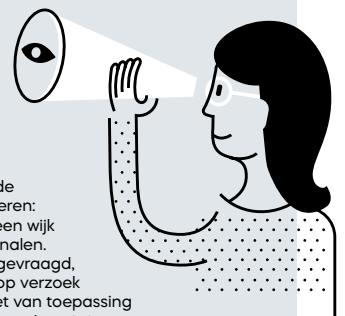
- de (vermoedelijke) reden van verzuim, schooluitval of voortdurende uitval/inactiviteit;
- de acties die de betrokken ketenpartners hebben ondernomen om het verzuim terug te dringen/schooluitval te voorkomen of de jongeren weer te activeren;
- de afspraken met- en reactie van de jongere op de ondernomen acties;
- eventuele contactgegevens van betrokkenen o.a. coaches/slb'ers/ketenpartners/hulpverleners etc.);
- eventuele beschrijving van hulptrajecten;
- als er sprake is van verzuim 18+: helder verzuimoverzicht waarmee het Doorstroompunt het verzuim van de leerling kan beoordelen;
- als er sprake is van een directe melding: welke inzet de melder verwacht van de doorstroomcoach.

Outreachend signaleren

Outreachende professionals passen in de praktijk verschillende methoden toe om in contact te komen met de potentiële doelgroep (Brandsen, e.a., 2010; Rhodes, 1994; Van Doorn, 2004; Verplanke & Tonkens, 2013)¹:

1. Huisbezoeken op basis van signalen van formele en informele netwerkpartners waarbij de professional ongevraagd mensen bezoekt.
2. Aanwezig zijn op plaatsen waar de potentiële doelgroep te vinden is (pleinen, straten, buurthuizen, scholen etc.), zogenaemde vindplaatsen.
3. Voorlichting geven op (collectieve)locaties waar de potentiële doelgroep aanwezig is.

Bron: Omlo, J. (2017). *Wat werkt bij outreachend werken. Kansen en dilemma's voor sociale wijkteams*. Utrecht: Movisie

1 Brandsen et al. beschrijven een vierde werkwijze om outreachend te signaleren: huisbezoeken aan alle bewoners in een wijk waarbij de professional alert is op signalen. De professional bezoekt mensen ongevraagd, aangekondigd, op afspraak of zelfs op verzoek van de cliënt zelf. Deze aanpak is niet van toepassing op de werkwijze van de doorstroomcoach en is in de bovenstaande opsomming niet opgenomen.

Samenwerking met het onderwijs en maatregelen om preventief te handelen

Een effectieve samenwerking tussen het onderwijs (mbo, pro en vso) en de doorstroomcoach is van essentieel belang om dreigende schooluitval snel te kunnen signaleren en daar direct op te kunnen handelen. Ten behoeve van het preventief handelen maken sommige Doorstroompunt-regio's werkafspraken met het onderwijs om voortijdige schooluitval te voorkomen. Dit zijn over het algemeen maatregelen gericht op jongeren die nog niet zijn uitgevallen uit het onderwijs of die op het punt staan de transitie naar de arbeidsmarkt (of andere vorm van dagbesteding) te maken. Enkele voorbeelden van dergelijke afspraken zijn:

- Het organiseren van preventieve verzuimgesprekken op de school/mbo/roc (veelal in samenwerking met leerplicht).
- Het hanteren van een integrale aanpak Doorstroompunt én leerplicht richting school en ketenpartners.
- Investeren in warm contact en korte lijnen met de onderwijsinstellingen. O.a. door:
 - afspraken te maken over vaste contactpersonen binnen de school(domeinen). Het gaat hierbij dan om het uitwisselen van praktische contactgegevens en gegevens over bereikbaarheid;
 - het organiseren van een startgesprek met de school/vaste contactpersonen van de school aan het begin van het schooljaar. Er wordt o.a. besproken wat de richtlijnen en werkzaamheden zijn van het Doorstroompunt, wat men van elkaar verwacht in het kader van de vsv-aanpak, hoe men de samenwerking en resultaten van afgelopen jaar beoordeelt (reflectiemoment). Er wordt gewezen op de aandachtspunten en de afspraken omtrent het melden en vervolgen van verzuim en een toelichting gegeven op de prioriteiten van het Doorstroompunt, gewijzigde wetgeving etc.
- Afspraken om het contact tussen school en Doorstroompunt voordat uitschrijving van de jongere heeft plaatsgevonden te bewerkstelligen.
- Preventieve afstemming en deelname aan overleggen met relevante ketenpartners waaronder het onderwijsveld en zorginstaties (Zorg- en advies-teams (ZAT), Jeugdteams, Sociale wijkteams of multidisciplinaire overleggen (MDO)). Ketenpartners bespreken jongeren met een complexe problematiek. Er wordt afgestemd welke acties vereist zijn en wie welke taken op zich neemt. Ontwikkelingen rondom ondernomen acties worden teruggekoppeld.
- Het raadplegen van een consultatieteam voor jongeren met problematiek op meerdere terreinen.

1.3 Aandachtspunten doelgroepen

In de waarnemingsfase gelden de volgende aandachtspunten per doelgroep:

- **Verzuim 18+**
 - Neem kennis van het regionaal verzuimprotocol en sluit je aanpak hierop aan.
 - Bepaal de procesmatige (vervolg)stappen geïnspireerd op de MAS-route. Houd er daarbij rekening mee dat bij de MAS de Leerplichtwet een strafrechtelijk kader biedt. Deze grondslag is er niet voor schoolverzuimers van 18 jaar en ouder.
- **JIKP**
 - Er is een landelijke standaard voor het monitoren van de doelgroep jongeren in een kwetsbare positie (JIKP). Deze standaard is een hulpmiddel voor regio's om jongeren in beeld te brengen en te beoordelen welke jongere extra aandacht nodig heeft en welke niet. Verder heeft OCW een landelijk dashboard (JIKP-portaal) beschikbaar gesteld.

De doorstroomcoach besluit op basis van zijn inventarisatie of er verdere actie is vereist. Blijkt dit het geval, dan volgt de analysefase waarin de ondersteuningsbehoefte van de jongere in kaart wordt gebracht.

'Ik wil weten hoe het met de jongere gaat'

2 Analyseren

In deze fase onderzoekt de doorstroomcoach de redenen van de (dreigende of voortdurende) schooluitval en stelt vast wat er aan de hand is. De informatie moet voldoende zijn om in de volgende fase een plan van aanpak op te stellen.

2.1 Intakegesprek

De doorstroomcoach bouwt voort op de informatie die hij/zij reeds heeft verzameld in de waarnemingsfase. In deze fase is het essentieel dat er een (intake)gesprek plaatsvindt tussen de doorstroomcoach en jongere. Het intakegesprek kan de doorstroomcoach helpen een weloverwogen afweging te maken voor een vervolgroute. De doorstroomcoach zorgt dat hij/zij in contact komt met de jongere, de onderwijsinstelling (Mbo, pro-vso) en eventueel andere relevante ketenpartners voor deze fase. Hieronder volgt een voorbeeld van een werkproces om contact te leggen met de jongere na een melding.

Voorbeeld werkproces (Westelijk Mijnstreek)

Binnen 5 werkdagen (vsv-)melding opgepakt

Dossierstudie

Contact*:

1. Uitnodiging per brief aan jongere en per brief aan ouders (wanneer thuiswonend)
2. Bij geen contact/niet verschenen zonder bericht (nvzb): appen/bellen/mailen en inschakelen wijkteam
3. Aangekondigd en/of onaangekondigd huisbezoek
4. Wanneer niet thuis, brief met flyer of ansichtkaart met persoonlijke boodschap achterlaten (voor jongere en ouders indien thuiswonend)

*Maatwerk; afwijken mits gegrond.

Bron: Team Ieren en Jongeren, Westelijke Mijnstreek – G. Penders 2019¹

¹ De regio Westelijk Mijnstreek en regio Den Bosch hebben positieve ervaringen met het uitnodigen ofwel informeren van ouders per brief. Betrokkenheid van ouders is een extra stok achter de deur in sommige gevallen. Zowel ouders als jongeren stellen de dubbele benadering op prijs. In regio Westelijk Mijnstreek wordt, in lijn met de AVG-wetgeving, de informatiebrief naar ouders algemeen opgesteld (geen persoonsgegevens).

Als telefonisch of mailcontact met de jongeren niet mogelijk is, volgt een (on)aangekondigd huisbezoek. Het is van belang dat de doorstroomcoach goed nadenkt over de momenten waarop hij/zij het huisbezoek brengt en hierin variëteit brengt (wanneer het eerste huisbezoek niet heeft geresulteerd in contact). Zo kunnen huisbezoeken ook in de avonduren of weekenden worden gepland.

Bij het gesprek houdt de doorstroomcoach rekening met de informatiebehoefte van de onderwijsinstelling (mbo, pro/vso) en andere ketenpartners (die nodig zijn voor de uitvoering van het vervoltraject) en betreft in het gesprek (als de jongere dit wenst) een gesprekspartner die kan ondersteunen in het verhelderen van de ondersteuningsvraag (onderliggende problematiek). In sommige regio's zijn er afspraken gemaakt over het aansluiten bij intakegesprekken van andere gemeentelijke afdelingen (driegesprekken). Het gaat dan met name over intakeprocedures van jongeren die binnen de doelgroepen van het Doorstroompunt vallen. Zo kan de doorstroomcoach aansluiten bij een intakeprocedure van een doelgroepjongere die zich heeft aangemeld bij de afdeling Werk & Inkomen.

2.2 Systeem rondom jongeren in kaart brengen

In deze fase brengt de doorstroomcoach het systeem rondom de jongeren in kaart. Hiervoor zijn verschillende methodieken en tools ontwikkeld. Gebruikelijk is om de situatie van de jongeren in de verschillende leefdomeneinen te beoordelen. De doorstroomcoach kan hiervoor verschillende hulpmiddelen gebruiken, zoals de Zelfredzaamheidsmatrix (2020) (ZRM) of het signaleringsinstrument van Ingrado. De analyse moet de specifieke ondersteuningsvraag die de jongere heeft verhelderen. Zo kan met het signaleringsinstrument informatie worden verzameld over verschillende leefdomeneinen. Op basis van de informatie maakt de doorstroomcoach een keuze voor een vervolgroute.

De domeinen die worden onderscheiden in het signaleringsinstrument en de Zelfredzaamheidsmatrix. (Gespreksleidraad, geen checklist)

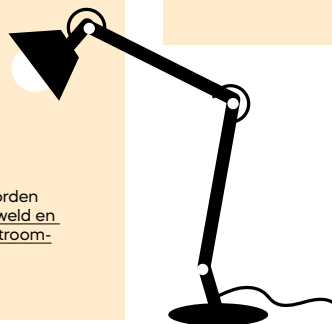
1. Gezin
2. Werk en opleiding
3. Huisvesting
4. Lichamelijke, geestelijke en cognitieve gezondheid
5. Relaties en sociaal netwerk
6. Controle over drugs, alcohol, gokken, gamen en sociale media (verslaving en middelengebruik)
7. Financiën en schuldenproblematiek (aard en omvang)
8. Justitie
9. Huiselijke relaties, signalen van huiselijk geweld/kindermishandeling¹
10. Vaardigheden, attitude (houding) en/of agressie
11. Tijdsbesteding en vrije tijd (o.a. dag- en nachtritme)
12. Bereidheid en vermogen om hulp bij ouders/jongere te aanvaarden
13. Ernstig motivatiegebrek of langdurig c.q. blijvend verzuim/inactief

¹ Om te bepalen of signalen van huiselijk geweld moeten worden opgevolgd, kan het [afwegingskader Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling voor het onderwijs en leerplicht/doorstroompunt](#) worden geraadpleegd.

De Big 5

Gemeenten richten zich in hun jongerenaanpak op het creëren van een stabiele basis voor jongeren in verschillende leefdomeinen. Gemeenten werken met een integrale aanpak waarin specifiek vijf leidende principes centraal staan (de Big 5).

1. **Support:** er is in ieder geval één volwassen persoon duurzaam beschikbaar voor de jongere.
2. **Wonen:** de jongere heeft een passende, betaalbare en stabiele woonplek.
3. **School & Werk:** de jongere gaat naar school en/of heeft duurzaam werk.
4. **Inkomen:** de jongere heeft voldoende inkomen en een plan op het voorkomen en/of oplossen van schulden.
5. **Welzijn en gezondheid:** de jongere is fysiek, emotioneel en mentaal in balans. Er is passende ondersteuning en zorg beschikbaar.

AVG

Een jongere vanaf 16 jaar moet zelf toestemming geven voor het verwerken en delen van zijn/haar persoonsgegevens. De betrokkenen in het ontwikkelproces van de routekaart lopen in de uitvoering van hun werk tegen knelpunten in de AVG-wetgeving aan. Er is een sterke behoefte aan een duidelijke richtlijn wat betreft het verzamelen en uitwisselen van persoonsgegevens in een casus. In de regio's worden de knelpunten verschillend opgelost. Hieronder volgen enkele voorbeelden:

- Het voorleggen van een machtigingsformulier aan jongeren wat betreft het verzamelen en uitwisselen van informatie in het traject (tijdens de intakeprocedure).
- AVG-technisch registreren van informatie (bijvoorbeeld de ondersteuningsvraag registreren, niet de medische diagnose, een feitelijke observatie noteren, niet de mogelijke implicatie etc.).
- Afweging maken in het belang van de jongeren: in hoeverre helpt het de jongeren om persoonsgegevens te delen met ketenpartners? (belang van de jongere centraal stellen).

Handvatten

Er bestaan verschillende handvatten om professionals te ondersteunen in het maken van een weloverwogen keuze wat betreft het opvragen en uitwisselen van persoonsgegevens. Ingrado heeft in dit kader een kennisdossier opgesteld. Samen met Jeugdzorg Nederland en de MBO Raad heeft Ingrado een servicedocument en stappenplan ontwikkeld over het delen van persoonsgegevens (tussen onderwijs en zorg). Met behulp

van vier denkstappen wordt de professional geholpen in het maken van een keuze: wel of niet delen van persoonsgegevens?

STAP 1: Check: is er een **grondslag** om informatie te delen? Zie hiervoor de grondslagen.

STAP 2: Check: wat is je **doel** met het delen van informatie? Waarom wil je de gegevens uitwisselen? Wat is de reden/noodzaak? Informatie die je hebt verzameld met een bepaald doel, mag je later niet zomaar voor een ander doel gaan gebruiken.

STAP 3: Check proportionaliteit: inbreuken op de belangen van de betrokkenen mogen niet onevenredig zijn in verhouding tot de met de verwerking te dienen doeleinden. Dus hierbij gaat het om de vraag welke informatie je echt nodig hebt en welke informatie niet echt nodig is.

STAP 4: Check subsidiariteit: kunnen beschreven doelen waarvoor persoonsgegevens worden verwerkt niet op een andere, voor de betrokkenen minder nadelige wijze, worden bereikt?

In het uitgebreide servicedocument staan de uitgangspunten voor het delen van persoonsgegevens, een stappenplan en een groot aantal praktijkvoorbeelden.

2.3 Specifieke vragen

Op basis van het intakegesprek heeft de doorstroomcoach (minimaal) inzicht in de volgende punten:

- de redenen van verzuim, (dreigende) schooluitval of continuerend vsv;
- vastgesteld wat gedaan moet worden om het verzuim te beëindigen of jongeren toe te leiden naar school, arbeid of een combinatie van beide, dan wel zorg;
- vastgesteld welke acties eerder zijn ondernomen en wat het effect is geweest op het verzuim, (dreigende) schooluitval of continuerend vsv;
- vastgesteld of en welke hulpverlening reeds is ingezet en wat het effect is geweest op het verzuim, (dreigende) schooluitval of continuerend vsv.

2.4 Aandachtspunten doelgroepen

In de analysefase gelden de volgende aandachtspunten:

Algemene aandachtspunten

- De doorstroomcoach beperkt het aantal contactpersonen om informatie in te winnen of afspraken mee te maken, maar maakt wel zoveel mogelijk gebruik van reeds beschikbare informatie van onder meer de school.
- De doorstroomcoach probeert zo veel mogelijk mét de jongere te praten om de ondersteuningsvraag te verhelderen.
- De doorstroomcoach gaat goed geïnformeerd aan de slag, maar waakt voor een vooringenomen houding ten opzichte van de jongere. Het inventariseren van informatie bij ketenpartners kan leiden tot het vormen van een bepaald oordeel over de jongere (gevoed vanuit een eenzijdig perspectief). Het is noodzakelijk dat er eerst een open gesprek met de jongere is gevoerd (in de fase van het vooronderzoek) om het perspectief van de jongere mee te nemen in het oordeel over de informatie die door de betrokken ketenpartners wordt gedeeld.

'Ouderbetrokkenheid blijft belangrijk!'

Aandachtspunten per doelgroep

• Verzuim 18+

- Regionaal verzuimprotocol opvolgen.
- Voor jongeren die verzuimen kan het signaleringsinstrument schoolverzuim van Ingrado worden ingezet.
- In de analyse van de redenen van het verzuim is er ook aandacht besteed aan niet-persoonlijke problematiek. Dit wil zeggen dat er ook aandacht is geweest voor redenen die samenhangen met de kenmerken van de school (b.v. kwaliteit van het onderwijs, schoolorganisatie etc.). Het is belangrijk dat de doorstroomcoach zijn observatie terug-

legt bij de school en er een open gesprek met de onderwijsinstelling over voert/heeft gevoerd.

- De doorstroomcoach heeft voldoende aandacht besteed aan de maatregelen die door de school zijn ingezet om het verzuim te beëindigen. Heeft ook vertrouwen dat de school hier transparant over is en adequaat heeft gehandeld.

Op basis van de analyse zullen er concrete plannen worden gemaakt voor de uitvoering van het vervolgtraject (fase 3 plannen).

3 Plannen

Met de informatie uit de vorige fases wordt gekeken welke aanpak naar verwachting het beste resultaat boekt. De doorstroomcoach stelt hiertoe een plan van aanpak op en maakt vervolgfafspraken met de jongeren en ketenpartners om het vervolgtraject in werking te laten treden.

Vervolgtrajecten

Over het algemeen worden drie domeinen onderscheiden in de vervolgtrajecten die worden ingezet voor jongeren die zijn uitgevallen of dreigen uit te vallen. Het is gebruikelijk dat deze trajecten worden gecombineerd:

- **Onderwijs:** jongeren die willen switchen van opleiding of de opleiding voortzetten (al dan niet in combinatie met werk/BBL).
- **Arbeid:** jongeren die zonder diploma de arbeidsmarkt betreden en/of geholpen moeten worden naar (duurzamer) werk.
- **Hulpverlening:** jongeren die kampen met (meervoudige) zorgproblematiek en een passende dagbesteding of hulpverlening nodig hebben.

3.1 Plan van aanpak

In samenwerking met de jongeren en ketenpartners wordt een plan van aanpak opgesteld voor de uitvoering van het vervolgtraject.

1. Inzetten van studie- en beroepskeuzetesten

De doorstroomcoach neemt interesse- en persoonlijkheidstesten, capaciteitentesten en studie- of beroepskeuzetesten af wanneer in de voorgaande fase is vastgesteld dat de jongere een verkeerde studie- of beroepskeuze heeft gemaakt. De testen geven inzicht in de wensen en mogelijkheden van de jongere. In sommige regio's is het afnemen van dergelijke testen uitbesteed aan ketenpartners. De doorstroomcoach heeft veel expertise op het gebied van scholings- en loopbaanadvies. Soms wordt er bewust voor gekozen om de doorstroomcoach in te zetten in de ondersteuning bij loopbaankeuzes (in plaats van de ketenpartners).

2. Begeleiden naar werk

De doorstroomcoach maakt samen met de jongeren een plan voor het vinden van werk en/of opleiding (als in de voorgaande fase is vastgesteld dat werk en/of (nieuwe) opleiding de meest passende oplossing is). Een persoonlijke en laagdrempelige manier van ondersteunen (door eventueel het inzetten van jobhunters of jongerencoaches) kan een succesformule zijn. Bij voorkeur handelt de doorstroomcoach outreachend. Dit kan door mee te gaan naar sollicitatiegesprekken, samen een cv op te stellen maar ook door bijvoorbeeld een fiets te regelen waarmee de jongeren naar het sollicitatiegesprek kan. De werkwijzer

van Divosa laat zien hoe je jongeren outreachend en doelgericht kunt bereiken en in beweging kunt krijgen. In diverse regio's zijn goede voorbeelden over hoe jongeren via een outreachende aanpak begeleid worden naar werk en/of opleiding. Zo werkt de regio Zuid Holland Zuid met zogenoemde MatchMakers (zie kader).

MatchMakers

In de Doorstroompunt-regio Zuid-Holland Zuid werken doorstroomcoaches outreachend onder de naam MatchMakers. De MatchMakers benaderen jongeren tussen 18 en 27 jaar thuis. Samen met de jongere die aangeeft ondersteuning te wensen wordt een plan van aanpak opgesteld. De wensen en motivatie van de jongere zijn daarin leidend. De MatchMakers bieden maatwerk, en de begeleiding die ze bieden duurt zo kort of lang als nodig is. De MatchMakers hebben een achtergrond binnen leerplicht, sociale zekerheid, zorg of jongerenwerk en worden deels vanuit deze organisaties gedetacheerd. Hierdoor is niet alleen sprake van een team met een breed pallet aan kennis, maar ook van een team met een uitgebreid en goed toegankelijk netwerk. De MatchMaker-aanpak is ontwikkeld door het Doorstroompunt in nauwe samenwerking met de arbeidsmarktregio's die geheel of gedeeltelijk samenvallen met de Doorstroomregio: Drechtsteden, Gorinchem en Rijnmond.

Integrale samenwerking

Het begeleiden van jongeren naar een (leer)werkplek is nog geen wettelijke taak van de Doorstroompunt-functie. Het Doorstroompunt werkt op dit vlak samen met belangrijke ketenpartners. Zo is integrale samenwerking met gemeentelijke afdelingen Werk & Inkomen en Participatie en met Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB)³ van cruciaal belang om een passende (leer)werkplek voor jongeren te vinden. Met W&I en Participatie worden (o.a.) afspraken gemaakt over het inschakelen van elkaars netwerk of over het aansluiten bij intakeprocedures wanneer een doelgroep van Doorstroompunt jongere zich meldt (bijvoorbeeld via het jongerenloket of het leerwerkloket). SBB is een belangrijke partner bij het vinden van een leerwerkplek (BBL-baan) en het begeleiden van de leerwerkbedrijven. Daarnaast verzamelt SBB feiten en cijfers over stagekansen, leerbaan- en werkplekken en trends en ontwikkelingen in de sector en is daarmee een belangrijke

³ In SBB werken beroepsonderwijs en bedrijfsleven samen aan de wettelijke opdracht om leerbedrijven te erkennen en te begeleiden. Ook verzorgt SBB informatie over de arbeidsmarkt, beroepspraktijkvorming en doelmatigheid van het opleidingsaanbod.

kennispartner. Hun dashboards Basiscijfers jeugd schetsen een actueel beeld van de kansen en mogelijkheden voor jongeren op de regionale arbeidsmarkt en stagemarkt.

Verder is in het kader van de Regionale Aanpak Jeugdwerkloosheid een monitor Matchen op werk uitgebracht. In de monitor zijn voorbeelden van integrale samenwerking op het terrein van werkgeversdienstverlening, werkzoekendendienstverlening en matches geïnventariseerd. De monitor illustreert hoe de aanpak van jeugdwerkloosheid landelijk vorm krijgt, en kan door de regio's als inspiratiebron worden benut om de aanpak Matchen op werk verder te ontwikkelen.

3. Afspraken over contact en terugkoppeling met jongere

Met de jongeren worden afspraken gemaakt ten aanzien van contactmomenten (gesprekken, telefonisch contact, e-mail- en/of app-contact) om te peilen hoe het traject verloopt. Als er geen contact meer kan worden gelegd, plant de doorstroomcoach een huisbezoek.

4. Afspraken over contact en terugkoppeling met ketenpartners

Er worden afspraken gemaakt met de ketenpartners om te overleggen over de voortgang van het traject (d.m.v. casus-overleg zoals multidisciplinair overleg (MDO), Zorg- en Adviesteam overleg e.d.).

5. Afspraken over regievoeren

In deze fase is het belangrijk dat er afspraken worden gemaakt over regievoering. De doorstroomcoach zorgt dat er daadwerkelijk regie wordt gevoerd. Hij/zij is verantwoordelijk voor het voeren van procesregie en zodoende het bewaken van de casusregie. Onder procesregie wordt het volgende verstaan:

- Procesregie

Het vervullen van een sturende en bewakende rol bij een specifieke casus door het bewaken van en het leveren van een actieve bijdrage aan de samenhang en voortgang van het totale zorg- en hulpverleningsproces. (Bron)

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft een handreiking gemaakt over regievoeren in het sociaal domein. De handreiking geeft professionals handvatten over wat een regisseur nodig heeft aan kennis, competenties en bevoegdheden en wat er geregeld moet zijn voor de regisseur..

Algemene aandachtspunten in de planningsfase

- Bedenk de interventies die binnen je eigen taakgebied horen.
- Zorg ervoor dat de verantwoordelijkheden (van de doorstroomcoach en ketenpartners) voldoende zijn afgebakend.
- Als de jongere bekend is bij hulpverlening, bekijk dan wie het beste in relatie staat tot de jongere. Het gaat om de hulpverlener die de grootste impact heeft op de jongere.

In de planningsfase kiest de doorstroomcoach welke interventie er nodig is om de jongere terug te leiden naar school, arbeid of een combinatie van beide, dan wel zorg. De doorstroomcoach kan doorverwijzen naar interne (gemeente) en externe partijen. Mogelijke ketenpartners van het Doorstroompunt zijn school, gemeenten (Wmo/CJG/Sociale dienst), welzijnsorganisaties/maatschappelijk werk, lokale zorgaanbieders, politie en veiligheidshuis, Vluchtelingenwerk, jeugdreclassering. In het volgende kader is een voorbeeld van een werkproces opgenomen waarin schematisch wordt geschetst welke partijen de doorstroomcoach kan inzetten voor het vervolgetraject.

Algemene verwachting van de ketenpartners t.a.v. Doorstroompunt/leerplicht in planningsfase

Op basis van de gesprekken met ketenpartners is vastgesteld dat de ketenpartners de volgende verwachtingen hebben ten aanzien van de Doorstroompunt-/leerplichtfunctie in de planningsfase:

- De doorstroomcoach kent de **sociale kaart** binnen de gemeente goed (heeft in beeld welke begeleiding/hulp beschikbaar is en wie er betrokken kan worden in het uitvoeren ofwel vinden van een passende oplossing). De doorstroomcoach kan zodoende iedere ketenpartner met de juiste opdracht inzetten.
- De doorstroomcoach heeft goed contact met de scholen in de regio en kan de ketenpartners **verbinden** met de juiste contactpersoon binnen de school/mbo/roc.
- De doorstroomcoach heeft **kennis** van specifieke projecten en mogelijkheden wat betreft leerwerkbedrijven (en kan een koppeling in de dienstverlening leggen met andere regio's).
- De doorstroomcoach zorgt voor het **aanwijzen van een regiehouder** en houdt toezicht dat de regiehouder zijn rol oppakt.

3.2 Aandachtspunten doelgroepen

In de planningsfase gelden de volgende aandachtspunten per doelgroep:

- **Verzuim 18+**
 - Regionaal verzuimprotocol opvolgen.
 - Doorstroompunt en betrokken onderwijsinstellingen in de regio maken afspraken over (het betrekken van de doorstroomcoach) bij de uitschrijfprocedure. Dit soort afspraken kunnen opgenomen zijn in regionale protocollen.
- **Oud-vsv'er**
 - Schrijf oud-vsv'ers minstens één keer per jaar aan, gevolgd door een (onaangekondigd) huisbezoek.
 - In het ondersteuningstraject van de oud vsv'er worden maatregelen die al eerder zijn ingezet niet nogmaals herhaald.
 - In de aanpak van deze doelgroep wordt outreachend gewerkt.
 - In de aanpak van deze doelgroep is het noodzakelijk dat er veel met ketenpartners wordt samengewerkt (bijvoorbeeld signalering door wijkwerkers, het aansluiten bij ketenpartner overleggen met eigen oud vsv-lijsten, het afstemmen met ketenpartners over wie de regierol heeft in een casus e.d.).
- **JIKP**
 - De wettelijke taak van het Doorstroompunt voor wat betreft jongeren in een kwetsbare positie is (primair) het in beeld brengen (monitoren) van de doelgroep. Onderwijsinstellingen (pro-vso) zijn zelf actief aan de slag met het begeleiden van hun leerlingen naar een passende plek. Veelal hebben zij een samenwerkingsrelatie met de gemeentelijke afdeling Participatie. Zo worden gesprekken tussen arbeidsdeskundigen en jongeren georganiseerd in het laatste schooljaar. De taak van het Doorstroompunt is het bewaken van de regie in het overstapproces van onderwijs naar arbeidsmarkt of nieuwe onderwijsbestemming (mbo-1). De gemeente en de scholen maken afspraken met elkaar over deze jongeren. Het is noodzakelijk dat er gewerkt wordt aan een plan van aanpak als de jongere nog staat ingeschreven in het onderwijs. Hiervoor worden afspraken gemaakt met de pro-/vso-school (afspraken over uitstroomgesprekken, warme overdracht e.d.). De pro-/vso-school heeft hierin het voortouw.
 - De toeleiding van JIKP naar school of arbeid moet vanuit een **breed perspectief** worden aangevlogen. In eerste instantie is de pro-/vso-school aan zet om deze jongeren te begeleiden. De doorstroomcoach komt in beeld als dit na verloop van tijd geen effect heeft gehad. De doorstroomcoach moet dan (samen met ouders) een open gesprek voeren met de jongere en de richting van de begeleiding hierop aanpassen. Het is raadzaam om in de uitstroomgesprekken een collega van W&I (participatie) te laten sluiten en/of andere relevante partijen zoals medewerkers van het buurtteam. Het aanbod (en de beschik-

bare instrumenten) voor JIKP verschilt van de andere doelgroepen. Van belang is dat de doorstroomcoach goed in beeld heeft waar deze jongere al bekend is (instanties) en welke hulpverlening al wordt ingezet (ook binnen school).

Door een goede samenwerking helpen we de jongere op weg!

Voorbeeld van uitschrijfprotocol Scalda college en RBL Zeeuws Vlaanderen

RBL Zeeuws Vlaanderen heeft een uitschrijfprotocol opgesteld voor jongeren die uitstromen van het Scalda college. In het protocol wordt onderscheid gemaakt in vier type uitstroomsituaties. Per situatie zijn er duidelijke afspraken gemaakt over het betrekken en informeren van de doorstroomcoach en de specifieke stappen die gezet moeten worden in de specifieke uitstroomsituaties.

1. Te onderscheiden situaties

- a. Uitstroom na diplomering (minimaal niveau 1-diploma behaald)
- b. Uitstroom rondom zomervakantie
 1. Student mag niet verder met opleiding (initiatief opleiding)
- c. Aangekondigde uitstroom
 1. Student wil verder met opleiding (evt. bij andere instelling)
 2. Student wil niet verder met opleiding
- d. Niet-aangekondigde uitstroom
 1. Onverwachte niet-aangekondigde uitstroom
 2. Niet-aangekondigde uitstroom na veelvuldig (ziekte-) verzuim
 3. Extraneï

4 Handelen

In deze fase wordt de keuze voor terugleiden naar school, werk, zorg of een andere vorm van participatie daadwerkelijk uitgevoerd.

4.1 Monitoren

In deze fase monitort de doorstroomcoach de uitvoering van het vervolgtraject. Hij/zij volgt de afspraken met betrekking tot terugkoppeling met jongeren en ketenpartners. Als blijkt dat een traject niet loopt zoals is beoogd, zorgt de doorstroomcoach ervoor dat er vervolgacties worden uitgezet. Hiertoe kunnen de stappen die in fase 2 en/of 3 zijn gezet worden herzien.

4.2 Nazorg

De Doorstroompunt-melding wordt afgesloten als:

- ondersteuning/coaching van de doorstroomcoach niet meer nodig is;
- doelstellingen zijn bereikt en/of gewenst resultaat is behaald (onderwijs, werk, participatie, dagbesteding zorg en/of hulpverlening).

De doorstroomcoach blijft ondersteunen/coachen tot de jongere op juiste plek zit en ondersteuning niet langer nodig is of geregeld is via arrangementen. Na het afsluiten van de Doorstroompunt-melding start de doorstroomcoach het nazorgtraject. Hij/zij blijft het aanspreekpunt voor de jongere, ouders en het netwerk en monitort of de jongere aan het werk is, zijn/haar opleiding volgt en/of zorg dan wel hulpverlening ontvangt. In de regio worden afspraken gemaakt over de duur van het nazorgtraject.

Algemene verwachting van de ketenpartners t.a.v. Doorstroompunt/leerplicht in de handelingsfase

Op basis van de gesprekken met ketenpartners is vastgesteld dat de ketenpartners de volgende verwachtingen hebben ten aanzien van de Doorstroompunt-/Leerplichtfunctie in de handelingsfase:

- De doorstroomcoach verbindt de ketenpartners met andere partners ten behoeve van de uitvoering van het traject (onderhoudt korte lijnen en bewerkstelligt een overlegstructuur met betrokken hulpverleners).
- De doorstroomcoach is de levende schakel die de sociale kaart in leven houdt. De sociale kaart moet dynamisch en up-to-date zijn.
- De doorstroomcoach controleert of de regiehouder zijn rol (voldoende) oppakt.
- De doorstroomcoach is een sparringpartner bij jongeren met onderliggende problematiek (beroep expertise maar ook op kennis m.b.t. beschikbare middelen).

*'Ik gun iedere jongere
iemand met wie hij een band
kan opbouwen, iemand die
zijn belang bewaakt'*

Doorstroompunt-melding afsluiten door middel van een professionele afweging

Het komt voor dat er geen contact gelegd kan worden met jongeren die zijn uitgevallen, of de jongeren gaan 'uit contact'. In de praktijk zijn dit jongeren die al langere tijd zijn uitgevallen en zorg mijden of afwijzen, maar toch zonder inkomsten of daginvulling blijven zitten. Dit roept de vraag op wat de doorstroomcoach kan betekenen voor deze jongeren en welke inspanning er minimaal wordt verwacht voordat een melding wordt afgesloten.

In de regio's wordt hier verschillend op geacteerd. In de praktijk wordt de richtlijn (om af te sluiten) gebaseerd op een professionele afweging tussen de mate van tijdsinvestering (inspanning) en de verwachte opbrengst voor de jongere (beëindigen vsv). In de sessies zeggen doorstroomcoaches op verschillende wijze met deze kwestie om te gaan:

- Het begeleiden van de doelgroep vraagt om een aanhoudende, outreachende aanpak en meebewegende, inlevende instelling. Maar als ze nergens in beeld zijn kan de doorstroomcoach niets betekenen. Dan is het wachten op welke plek ze weer in beeld komen (justitie, geen inkomen, dakloos etc.).

- Herhaald huisbezoek (b.v. na zes weken op ander tijdstip en het achterlaten van een informatiebrief/folder, Not in Education, Employment or Training (NEET)-actie in de zomer), minimaal één keer een herhaald huisbezoek voordat de melding wordt afgesloten.
- Jongeren blijven informeren (b.v. over aanbod ketenpartners of open dagen roc).
- Multidisciplinair overleg (MDO) met netwerkpartners (zoeken naar andere ingangen).
- In de regio Utrecht zijn voor deze groep moeilijk bereikbare jongeren duidelijke werkafspraken gemaakt:
Wanneer een jongere uit het contact gaat probeer je over een periode van maximaal vier weken weer in contact te komen. Dit kan zowel telefonisch als door het afleggen van een huisbezoek. Is er na vier weken geen contact tot stand gekomen, dan sluit je de focuszaak af. Je monitort een afgesloten focuszaak waarbij het doel is bereikt niet. Het initiatief voor contact ligt bij de jongere of hij komt weer naar boven via de Wijkronde indien een jongere geen school of inkomen heeft.

Geen reactie/geen contact

Indien je telefonisch geen contact krijgt met de jongere stuur je alsnog een brief.

- *Als er binnen twee weken geen reactie komt op de brief staat er in de actieve brief vermeld dat je binnenkort op huisbezoek komt. In totaal ga je drie keer op huisbezoek bij een jongere in een periode van vier weken om contact te krijgen. Je neemt het 'Focus niet thuis-kaartje' mee en laat dit achter indien een jongere niet thuis is.*
- *Bij het laatste huisbezoek neem je de afsluitende Focusbrief mee. Afsluiten en monitoren: meenemen in de halfjaarlijkse wijk rondes.*

5 Evalueren

In deze fase wordt er teruggekeken op het proces en verbinding gelegd tussen resultaat en beoogd doel (ondersteuning in passende vorm gerealiseerd) om daaruit conclusies te trekken.

5.1 Terugkoppeling resultaten naar ketenpartners

- Ketenpartners koppelen de resultaten van de gekozen aanpak terug naar de doorstroomcoach. Hier wordt alleen de informatie teruggekoppeld die is gerelateerd aan het verzuim of (continuerend) vsv.
- De beslissingen en uitkomsten worden door de doorstroomcoach, voor zover deze aanwezig is in de keten, aan de school teruggekoppeld.

5.2 Evalueer samen met de ketenpartners de gemaakte keuzen

In het ketenoverleg wordt de afhandeling van de zaak besproken en worden lessen getrokken. Dit gebeurt idealiter in samenwerking met de doorstroomcoach zelf. Deze evaluatie is erop gericht om op zowel het eigen handelen als op de gehele procedure te reflecteren en waar nodig en mogelijk verbeteringen aan te brengen. Het doel van de evaluatiemomenten is dus tweeledig:

- Er wordt gereflecteerd op de stappen die zijn gezet binnen een individuele casus om het eigen handelen te kunnen bijsturen;
- Er worden leer- en verbeterpunten vastgesteld die casus overstijgend het algemene werkproces (vsv-aanpak) kunnen verbeteren.

De basis van een goede evaluatie is het stellen van de juiste vragen. Individuele casussen kunnen geëvalueerd worden door bijvoorbeeld de volgende vragen door te nemen:

- Is het verzuim of (continuerend) vsv opgelost/is er een passende oplossing gevonden?
- Hebben de verschillende ketenpartners de vervolgstappen gezet die waren verwacht en uitgangspunt waren voor de gekozen route?
- Welke knelpunten waren er en wie zou daarvoor welke (structurele) oplossingen/aanpassingen moeten doorvoeren?
- Hebben we, met de kennis die ik nu heb, de juiste beslissing genomen?
- Wat kunnen we een volgende keer anders/beter doen?
- Wat ging juist heel goed?

Het evalueren en vaststellen van casus overstijgende verbeterpunten gebeurt idealiter met alle betrokkenen in de vsv-aanpak. Idealiter vindt dit ook plaats tussen betrokkenen uit verschillende regio's. Er zijn veel verschillende manieren om te leren van casuïstiek. Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) heeft verschillende evaluatietechnieken gebundeld in een kennisdossier. Maar, zoals de auteurs van het kennisdossier ook stellen, is in alle gevallen de visie om te leren van casuïstiek belangrijker dan een specifieke methode.

Leren van casuïstiek

In het NJI kennisdossier 'Leren van casuïstiek. Waarom, wat en hoe?' (Lange, de M., 2020) zijn enkele voorbeelden van methoden opgesomd waarbij leren van casuïstiek centraal staat zijn:

- De Prisma-methode (methode bij incidenten en calamiteiten);
- Learning Together (methode bij incidenten en calamiteiten);
- De Dialoogtafel (methode om inzicht te geven in jeugdhulpervaring);
- De Effecten-calculator (methode om vernieuwende werkwijzen sociaal domein te evalueren);
- Ketenbreed Leren (methode om patronen te ontdekken ten behoeve van het stroomop inzetten van passende hulp en daarmee het terugdringen van intensieve specialistische jeugdhulp).

'Wat kan er de volgende keer anders of beter?'

Ingrado